

Янчук М. Б.

ТРАНСАКЦІЙНИЙ АСПЕКТ СТВОРЕННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ХОЛДИНГУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мета статті полягає у дослідженні на методологічному рівні синтезу двох головних концепцій розвитку глобальних економічних процесів – технологічної та неoinституціональної. Особливої актуальності ця проблема набуває у високотехнологічній сфері, де відбуваються процеси інтеграційної трансформації у вигляді створення потужних метакорпорацій, інтегрованих корпоративних структур, транснаціональних корпорацій, з метою зниження рівня трансакційних витрат. Аналізуючи, систематизуючи і узагальнюючи наукові доробки багатьох вчених, був розглянутий трансакційний аспект створення високотехнологічного холдингу в умовах глобалізації. У результаті дослідження було здійснено типологію трансакційних витрат для наукомістких і високотехнологічних компаній. Було встановлено залежність трансакційних витрат від вибору інституційної форми взаємодії підприємств та обґрунтовано умову мінімального значення загальних трансакційних витрат у процесі інтеграції і створення холдингових структур на базі високотехнологічних промислових підприємств. Вперше запропоновано створення вітчизняного змішаного авіабудівного холдингу на чолі з управляючою компанією в особі розробника літаків, що буде сприяти зниженню або усуненню такого виду трансакційних витрат, як витрати опортуністичної поведінки, які традиційно виникають між проектувальником і серійним виробником в силу наявності протиріч між стратегією здійснення ділової політики та виробничої діяльності. Перспективою подальших досліджень у даному напрямку на концептуальному рівні є поглиблене вивчення складної залежності трансакційних витрат на функціональні, фінансові та структурні перетворення, пов'язаних із зміною обсягу інтегрованої структури й організаційною взаємодією її учасників, від обраного механізму і виду інтеграції високотехнологічних компаній.

Ключові слова: трансакційні витрати, інтегративні трансформації, організаційна структура, високотехнологічний холдинг

Рис.: 2. Табл.: 2. Бібл.: 17.

Янчук Марина Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра фінансів, обліку і аудиту, Національний авіаційний університет (пр. Космонавта Комарова, 1, Київ, 03058, Україна)

Email: marina_y2006@ukr.net

УДК 005:334.758.4:005.44(045)

Янчук М. Б.

ТРАНСАКЦИОННЫЙ АСПЕКТ СОЗДАНИЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНОГО ХОЛДИНГА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Цель статьи заключается в исследовании на методологическом уровне синтеза двух главных концепций развития глобальных экономических процессов – технологической и неoinституциональной. Особую актуальность эта проблема приобретает в высокотехнологичной сфере, где происходят процессы интегративной трансформации в виде создания мощных метакорпораций, интегрированных корпоративных структур, транснациональных корпораций, с целью снижения уровня трансакционных издержек. Анализируя, систематизируя и обобщая научные труды многих ученых, был рассмотрен трансакционный аспект создания высокотехнологичного холдинга в условиях глобализации. В результате исследования была осуществлена типология трансакционных издержек для наукоемких и высокотехнологичных компаний. Была отмечена зависимость трансакционных издержек от выбора институциональной формы взаимодействия предприятий и обосновано условие минимального значения общих трансакционных издержек в процессе интеграции и создания холдинговых структур на базе высокотехнологичных промышленных предприятий. Впервые предложено создание отечественного смешанного авиационного холдинга во главе с управляющей компанией в лице разработчика самолетов, что будет способствовать снижению или устранению такого вида трансакционных издержек, как издержки опортуністического поведения, которые традиционно возникают между проектировщиком и серийным производителем в силу наличия противоречий между стратегией осуществления деловой политики и производственной деятельностью. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении на концептуальном уровне является углубленное изучение сложной зависимости трансакционных затрат на функциональные, финансовые и структурные преобразования, связанные с изменением объема интегрированной структуры и организационным взаимодействием ее участников, от выбранного механизма и вида интеграции высокотехнологичных компаний.

Ключевые слова: трансакционные издержки, интегративные трансформации, организационная структура, высокотехнологичный холдинг

Рис.: 2. Табл.: 2. Библ.: 17.

Янчук Марина Борисовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра финансов, учета и аудита, Национальный авиационный университет (пр. Космонавта Комарова, 1, Киев, 03058, Украина)

Email: marina_y2006@ukr.net

005:334.758.4:005.44(045)

Yanchuk M. B.

TRANSACTION ASPECT OF CREATING A HIGH TECHNOLOGY HOLDING UNDER GLOBALISATION

The goal of the article lies in the study of the synthesis of two main concepts of development of global economic processes – technological and neo-institutional – at the methodological level. This problem acquires special urgency in the high technology sphere, where processes of integrative transformation takes place in the form of creation of powerful meta-corporations, integrated corporate structures, trans-national corporations, with the aim to reduce the level of transactional costs. Analysing, systemising and generalising scientific works of many scientists, the article considers the transactional aspect of creation of high technology holding under conditions of globalisation. In the result of the study the article carries out typology of transactional costs for science intensive and high technology companies. It marks dependence of transactional costs on selection of the institutional form of interaction of enterprises and justifies the condition of minimal value of general transactional costs in the process of integration and creation of holding structures on the basis of high technology industrial enterprises. The article offers, for the first time ever, creation of the domestic mixed

aircraft construction holding with the leading company represented by the aircraft developer, which would facilitate reduction or elimination of this type of transactional costs as costs of opportunistic behaviour, which traditionally appear between the developer and serial producer due to availability of contradictions between the strategy of carrying out the business policy and production activity. The prospect of further studies in this direction at the conceptual level is a deep study of a complex dependence of transactional costs of functional, financial and structural transformations connected with the change of the volume of the integrated structure and organisational interaction of its participants on the selected mechanism and type of integration of high technology companies.

Key words: transaction costs, integrated transformations, organisational structure, high technology holding

Pic.: 2. Tabl.: 2. Bibl.: 17.

Yanchuk Maryna B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Finance, Accounting and Auditing, National Aviation University (pr. Kosmonavta Komarova, 1, Kyiv, 03058, Ukraine)

Email: marina_y2006@ukr.net

Вступ. Розвиток світової економічної системи, процеси глобалізації сучасної національної економіки обумовлюють необхідність постійної адаптації економічних суб'єктів до мінливих умов діяльності. Зміни зовнішнього середовища формують потребу у сучасних високотехнологічних підприємств в розширенні і поглибленні взаємозв'язків, перегляді форматів свого бізнесу: зміну масштабів і структури діяльності підприємства, отримання додаткових (нових) переваг через системне об'єднання компаній в єдине ціле, тобто інтеграцію. Даний контекст віддзеркалюється у сучасній економічній теорії фірми, і, як зазначається у ряді наукових праць [7; 9; 10; 14; 15], має місце проблематичне питання *синтезу двох головних концепцій розвитку глобальних економічних процесів – технологічної та неоінституціональної*. Синтез цих двох напрямів означає доцільність аналізу принципово нових процесів у поведінці фірм у зв'язку із особливостями розвитку сучасної економіки, де традиційні ознаки фірми як первинної ланки виробництва зникають, а на перший план виступає виробництво і розподіл товарів і послуг у рамках інтегративних структур [14]. Посилюються процеси злиття і поглинання в самому корпоративному секторі, і фірма в традиційному розумінні для збільшення своєї ефективності практично весь спектр своїх послуг передає *новому* формату організації бізнесу – *інтегрованим корпоративним структурам*, серед яких найбільш перспективним на сьогоднішній день у високотехнологічній сфері являються *холдинги*, де у повній мірі реалізуються інвестиційні можливості впровадження і використання новітніх промислових технологій. Так, світовий досвід свідчить, що інтегровані корпоративні структури (концерни, холдинги, конгломерати та консорціуми, промислово-фінансові групи і т. ін.) можна назвати своєрідним *мезоекономічним каркасом* провідних індустриальних країн.

Зазначимо, що ті чи інші форми інтегративних трансформацій, як правило, пов'язують з наступними взаємопов'язаними факторами: *по-перше*, з отриманням синергетичного ефекту в результаті інтеграції; *по-друге*, зі зниженням трансакційних витрат, в результаті чого досягається посилення ринкової конкуренції, зниження ризиків, небезпек, загроз, в тому числі за рахунок залучення інвестицій диверсифікації, підвищення ефективності виробництва, розширення ринків збуту.

У зв'язку з тим, що у світовій економіці спостерігаються тенденції до укрупнення високотехнологічних корпорацій, їх вертикальної і горизонтальної інтеграції, що безперечно супроводжується збільшенням числа здійснюваних *трансакцій* (тобто типів взаємодії), все більше зростає залежність економічних результатів їх науково-виробничої діяльності від рівня *трансакційних витрат*, тому актуальними стають дослідження щодо типології та оцінки величини та динаміки трансакційних витрат в залежності від організаційно-економічної форми інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на основні положення теорії трансакційних витрат очевидним постає той факт, що її центральним моментом є завжди певне *інституціональне* рішення з приводу вибору найбільш ефективних організаційних форм для конкретного виду бізнесу. Кожній організаційній формі підприємства відповідає своя особлива конфігурація трансакційних витрат, які мають різний потенціал економії, що, в свою чергу, і визначає вибір тієї чи іншої форми організаційної структури. Так, наприклад, ринок порівняно ефективніше в плані зниження інформаційних витрат, тоді як ієрархічні структури скорочують витрати на ведення переговорів; ринкові угоди супроводжуються високими витратами по вимірюванню якостей продукту, у той же час, ієрархічні структури несуть великі втрати через існування витрат впливу тощо. Слід зазначити, на наш погляд, що в рамках даної теорії вертикальна інтеграція розглядається як єдиний механізм зниження трансакційних витрат, і тим самим ігнорується можливість їх зниження за рахунок існування квазіінтегративних взаємодій. Теорія трансакційних витрат також ігнорує витрати на безпосереднє здійснення вертикальної інтеграції, і ми згодні з думкою [3], що в разі їх перевищення над потенційною економією трансакційних витрат, вертикальна інтеграція невивідна.

Слід особливо відзначити такі відмінні та характерні ознаки функціонування наукомістких виробництв, які впливають на величину трансакційних витрат:

- ефективна система захисту прав інтелектуальної власності і поширення нововведень в сфері технологічних новацій;
- висока динамічність виробництва, що виявляється в постійному відновленні його елементів (об'єктів

досліджень, розробок і виробництва, технологій, схемних і конструктивних рішень, інформаційних потоків і т. п.), у зміні кількісних і якісних показників, у вдосконаленні науково-виробничої структури і системи управління;

- здатність до активної та ефективної інвестиційної та інноваційної діяльності, високі питомі витрати на R&D в структурі витрат виробництва;
- удосконалення системи ціноутворення, що полягає в обліку всіх витрат виробництва, включаючи витрати на R&D, на систему управління інноваційними проектами, на забезпечення сертифікації якості продукції, на систему освіти та підвищення кваліфікації працівників і т. п.

На основі вивчення і узагальнення поглядів як вітчизняних, так і зарубіжних вчених [2; 8; 12; 13] і традиційно прийнятого угруповання трансакційних витрат, нами представляється типологія трансакційних витрат, що враховує специфіку діяльності високотехнологічних корпорацій (табл. 1).

Науковими дослідженням було встановлено, що зниження трансакційних витрат у процесі інтеграції промислових підприємств у вирішальній мірі залежить від вибору інституційної форми взаємодії підприємств. На підставі положення Р. Коуза, який вважає, що фірма може розширюватися до тих пір, поки граничні витрати за ринковими угодами, дорівнюють граничним витратам, пов'язаними

з використанням ієрархічної організації [9], вважаємо, що мінімальне значення загальних трансакційних витрат буде відповідати рівності зовнішніх (пов'язаних в основному з організацією і контролем за дотриманням контрактів, що оформлюють угоди передачі прав власності на придбані ресурси) в рамках прийнятої бізнес-моделі, і внутрішніх (перерозподіл прав на залишковий дохід між власниками, що інтерналізується, тобто включається до складу внутріфірмових операцій) трансакційних витрат і буде характеризувати раціональний розмір інтегрованої промислової структури.

Спираючись на обраний нами принцип класифікації трансакцій на внутрішні і зовнішні і на результати наукових досліджень [8; 9], згідно з якими раціональному розміру інтегрованої промислової структури буде відповідати рівність зовнішніх і внутрішніх трансакційних витрат та мінімальне значення загальних трансакційних витрат, можна в якості критерію оптимізації раціональних розмірів інтегрованої структури використовувати рівність $TB_{внутр} = TB_{зовн}$.

У даному контексті для підприємств високотехнологічного сектора, зокрема для авіабудівних підприємств України, що прагнуть зміцнити свої національні і міжнародні ринкові позиції, значущим стає розвиток методології та інструментів регулювання трансакційних витрат в процесі створення нового інституційного формату інтеграції.

Зауважимо, що з одного боку, трансакційні витрати негативно впливають на ринкову ефективність і конкуренто-

Таблиця 1

Типологія трансакційних витрат для наукоміських і високотехнологічних компаній

Види витрат	Зміст
Витрати пошуку інформації	Труднощі доступу до інформації (необхідна розробка найчастіше може бути виконана тільки в обмеженому колі дослідних організацій), проведення оцінки і вибору найбільш перспективного рішення з можливих. По мірі наростання обсягів інформації та її ускладнення, стає важче обробляти наявні дані, що викликає значні витрати часу, фінансових ресурсів на вивчення і знаходження необхідної підприємству технології, пошук партнерів інноваційного проекту
Витрати укладення контракту	Виходячи із сутності технології ясно, що учасники обміну обговорюють безліч умов, визначають ціну переданих знань, механізм комерціалізації технології. Частіше відносини сторін угоди не обмежуються однією лише передачею прав на інтелектуальну власність. Тому ведення переговорів та укладення договорів вимагає значно більших витрат у порівнянні, наприклад, із регулярною покупкою неспецифічних товарів
Недоліки виміру	Відсутність ринкової ціни на нову розробку. Невизначеність і ймовірність помилок при визначенні передбачуваного комерційного результату впровадження нових технологій. Потреба в новому продукті не гарантує успіх новації. У багатьох випадках утруднене і безпосереднє вимірювання характеристик технології, наприклад, фізичних властивостей принципово нової продукції
Витрати опортуністичної поведінки загального результату	Спотворення інформації на ринку технологій для навмисного введення в оману, порушення умов угоди. Опортунізм може проявитися як до укладання контракту (наприклад, шляхом надання не всіх значущих даних і характеристик винаходу, або перебільшення його переваг і приховуванням недоліків), так і в процесі впровадження результатів R&D у виробництво (у багатьох випадках сторони схильні, в першу чергу, максимізувати власну вигоду, а не робити всі необхідні дії для досягнення кращого загального результату)

спроможність підприємств реального сектора економіки, підвищуючи загальний рівень витрат виробничої, інвестиційної та інноваційної діяльності. Це обумовлює необхідність пошуку способів їх мінімізації. Вирішення цієї проблеми пов'язується з удосконаленням теоретичних підходів та економіко-математичних методів оцінки та управління трансакційними витратами. З огляду на інтегративно-трансформаційні процеси у високотехнологічній сфері необхідно зауважити, що вони охоплюють не тільки виробничі трансакції по створенню єдиних технологічних ланцюжків та використання інновацій, але й комерційні (закупівлі і збут), фінансові (інвестиційне кредитування, емісія та розміщення цінних паперів і довгострокових зобов'язань),

а також інші трансакції. Разом з тим слід зазначити, що у вітчизняній практиці дослідження в даному напрямі майже не проводилися, практично відсутні чіткі методологічні підходи щодо визначення поняття та сутності трансакційних витрат, інформаційно-статистичного їх виміру у високотехнологічній сфері, що безумовно ускладнює проведення аналізу взаємозв'язку величини трансакційних витрат з типом і формою інтеграції. Проведені нами системні дослідження дозволили комплексно визначити основні характеристики процесу інтеграції підприємств, її внутрішні змістовні основи в контексті неінституціональної парадигми. Результати узагальнення досліджень наочно представлені на рис. 1.

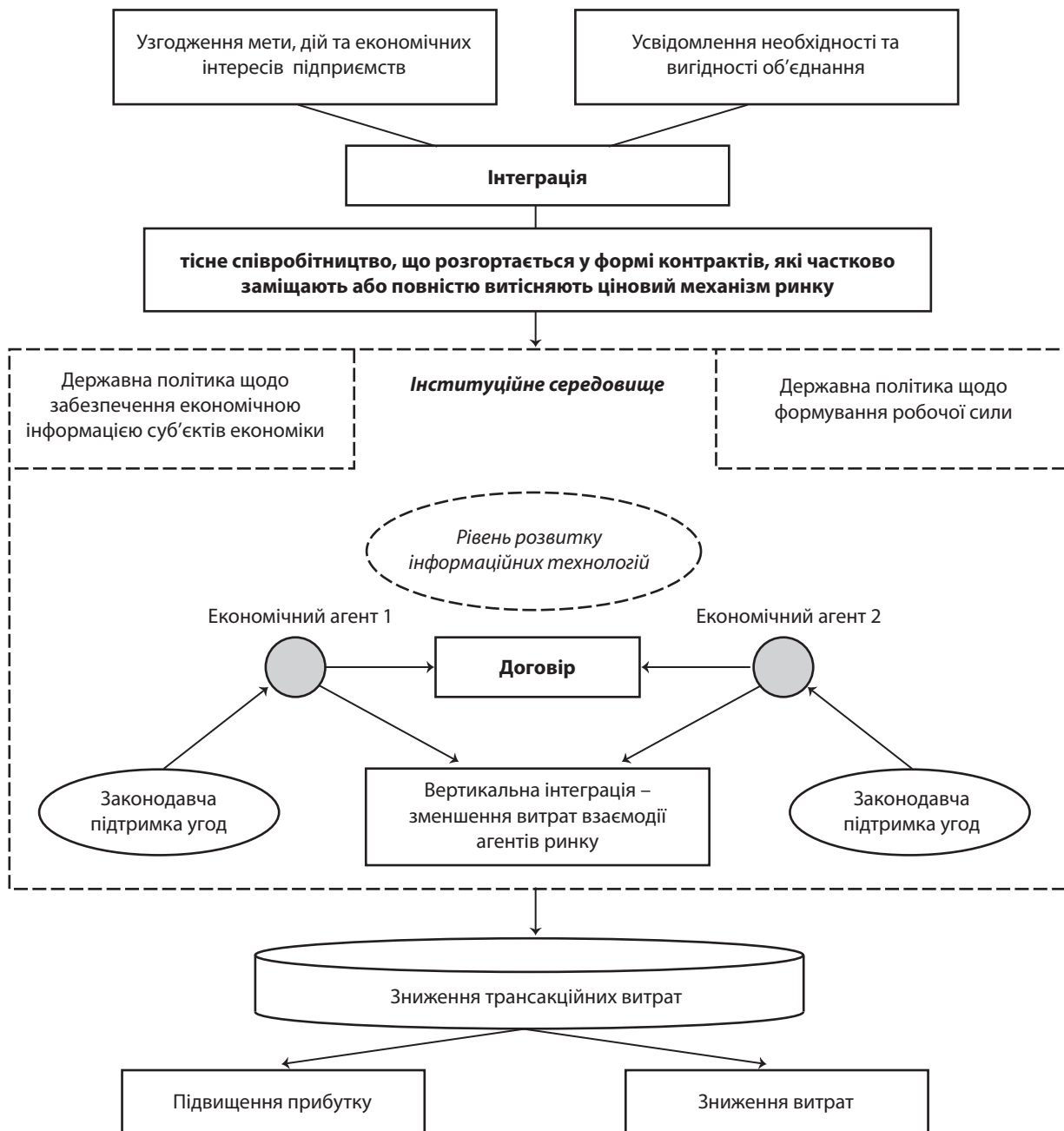

Рис. 1. Змістовні основи інтеграції в рамках неінституціональної парадигми

В якості коментаріїв до рисунку можна додати, що:

- 1) інтеграція заснована на узгодженні мети, дій, економічних інтересів підприємств, на усвідомленні необхідності та вигідності об'єднання;
- 2) інтеграція розгортається у формі контрактів, які частково заміщують або повністю витісняють ціновий механізм ринку;
- 3) зниження трансакційних витрат при інтеграції у вирішальній мірі залежить від інституційного середовища взаємодії підприємств, законодавчої підтримки здійснюваних угод, рівня довіри економічних агентів.

Зазначимо, що концентрація виробництва і створення саме *холдингових* компаній у високотехнологічній сфері (рис. 2), де новітні технології стають найважливішим чинником вертикальної інтеграції виробництв, їх обсягів, організаційно-технологічної структури, завжди продиктована прагненням до оптимізації корпоративного управління і фінансування компаній, і є, свого роду, інвестиціями у виробничі процеси. При цьому синергічні ефекти є результатом інтеграції підприємств і адекватним інструментарієм оцінки її ефективності. Відзначимо загалом (оскільки це питання, вимагає спеціального розгляду), що для безпосередньої кількісної оцінки синергічного ефекту концентрації виробництва у великих корпораціях і об'єднаннях є два можливих підходи до його вимірювання: 1) оцінка скорочення витрат при даному рівні доходу в процесі спільного ведення операцій інтегративної структури; 2) оцінка збільшення прибутку при даному рівні сукупних інвестицій.

Отже, мінімізація трансакційних витрат [1; 11; 16; 17], є найважливішою метою і результатом функціонування інтегрованих корпоративних структур. Саме внутрішньогрупові витрати інтеграції, що включають *витрати опортуністичної поведінки і впливу власної частки капіталу в сукупному капіталі фірми*, становлять значну частку в сукупних витратах не тільки виробничої, але й, в першу чергу, її інвестиційної та інноваційної діяльності. На наш погляд, серед напрямків *мінімізації* трансакційних витрат при формуванні корпоративних інтегрованих структур можна виділити: 1) розвиток інформаційних технологій (нові види електронних комунікацій призводять до стрімкого скорочення витрат); 2) вертикальну інтеграцію (за рахунок зменшення витрат взаємодії агентів на ринку); 3) державну політику, спрямовану на забезпечення економічною інформацією інших суб'єктів економіки і формування кваліфікованої і з громадянською відповідальністю згодом контролю всередині організації; 5) підвищення рівня професійної підготовки, управлінської культури керівників господарюючих суб'єктів тощо.

У частині дослідження економічної теорії і практики існування організаційно-правових моделей, що дозволяють значно знизити трансакційні витрати високотехнологічних промислових компаній, сформульований нами висновок полягає в тому, що *саме певний формат інтеграції виступає одним із механізмів зниження трансакційних витрат*

корпорації, та їх різновиди мають різний потенціал економії, що й визначає вибір необхідної *форми організаційної структури*.

Узагальнені тенденції зміни трансакційних витрат корпорації в рамках аналізу різних видів організаційно-економічних корпоративних форм інтеграції бізнесу представлені нами в табл. 2.

У даному контексті необхідно відмітити, що теорія трансакційних витрат фактично визначає ефективний рівень вертикальної інтеграції, позначаючи межі фірми, в тому числі враховуючи відмінності організаційної культури. Відтак, на основі узагальнення наукових доробок щодо ефективної організації трансакцій нами визначений один із сучасних напрямків формування бізнес-моделей у високотехнологічній сфері, який відбиває тісний взаємозв'язок співвідношення між окремими видами трансакційних витрат підприємства з його організаційно-правовою формою та рівнем централізації функцій управління. Можна стверджувати, що укрупнення структури компанії шляхом інтеграції вертикального, горизонтального або диверсифікованого типу (при включенні контрагента за бажанням в структуру корпорації) пов'язана із заміною ринкової моделі взаємодії – *ієрархічною*. В результаті чого, в подальшому із структури витрат виключаються *витрати пошуку партнерів та укладання контрактів*, а специфічні активи залучаються в структуру власності підприємства, знижуючи тим самим витрати опортунізму і, відповідно, значно скорочуючи *зовнішні* трансакційні витрати. Концентрація та об'єднання ресурсів веде до значної економії на масштабах діяльності, що, в свою чергу, сприяє скороченню постійних трансакційних витрат на одиницю кінцевої продукції. Отже, завдяки вертикальній інтеграції створюються можливості:

- зникнення проблеми суперечності між довгостроковими інвестиціями та послідовною адаптацією до прийняття рішень;
- зниження витрат, пов'язаних з організацією і веденням переговорів;
- зменшення ризиків, зростання надійності здійснюваних поставок;
- істотне спрощення переходу від одного етапу прийняття рішення до іншого.

Вважаємо, що на практиці прийнятним в рамках даного напрямку варіантом організаційної (вертикально, горизонтально або конгломеративно-диверсифікаційної) інтегрованої структури є *холдингова структура (Х-структура)*, де з'являється *додатковий (верхній) рівень – керуюча компанія (принципал)*, яка зберігає за собою повноваження за контролем фінансових потоків холдингу, а учасники виступають у вигляді самостійних в оперативному відношенні структурних бізнес-одиниць (profit-центрів), що дозволяє скоротити трансакційні витрати внутрішньофірмової координації, і ефективно використовувати такий арсенал економічних інструментів, як: зростання масштабу виробництва; децентралізацію управлінських функцій; перерозподіл прав на залишковий дохід; вдосконалення формаль-

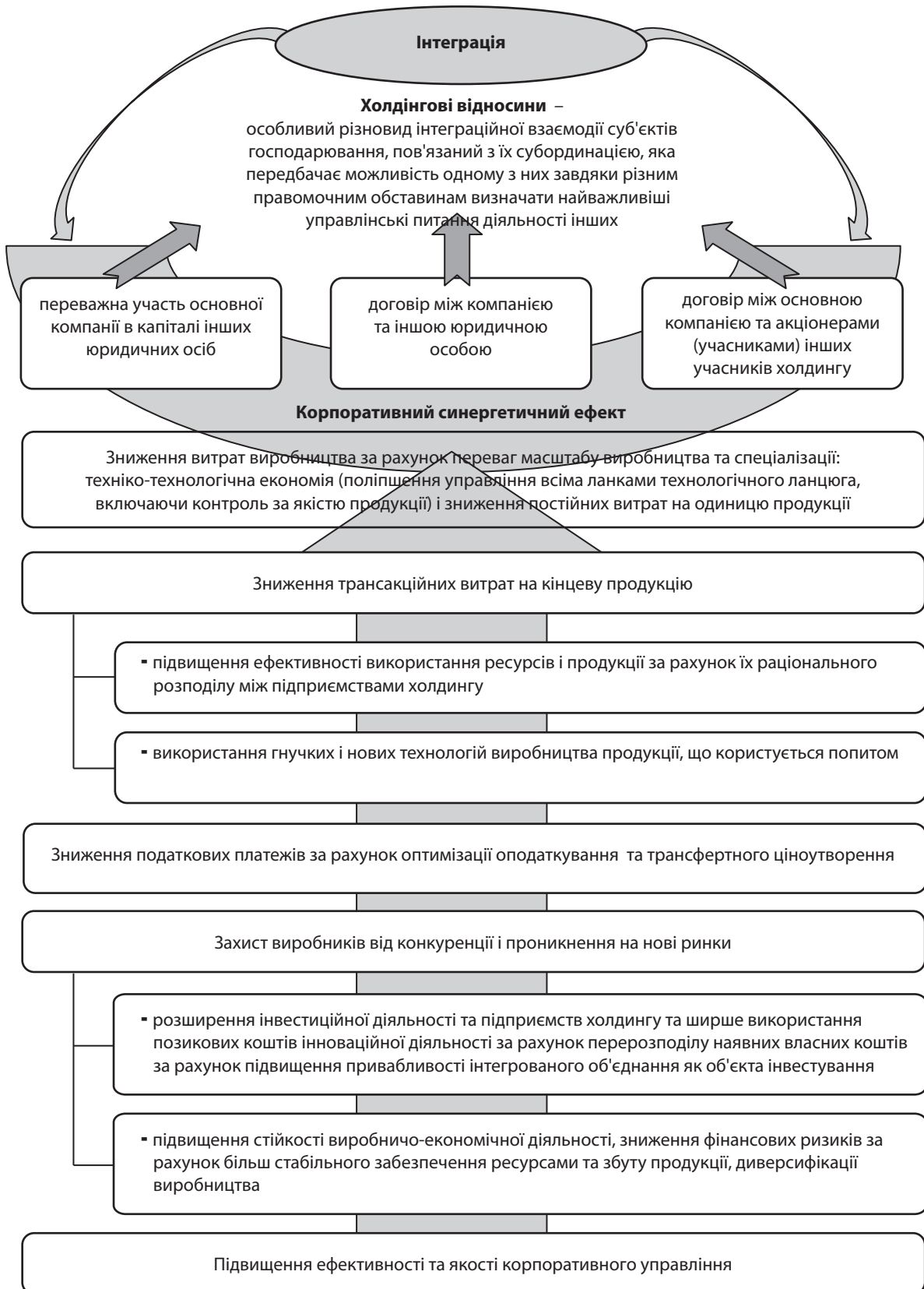

Рис. 2. Економічні переваги інтегрованих формувань холдингового типу

Зв'язок організаційної форми бізнесу і трансакційних витрат*

Форми організації	Характеристика	Вплив на величину трансакційних витрат корпорації
Унітарна форма компанії (У-структура)	Високий ступінь централізації, не дозволяє спостерігати і оцінювати внесок функціональних підрозділів фірми в корпоративну прибуток виникнення опортунізму з боку керівників підрозділів. керівники прагнуть максимізувати свою частку корпоративних ресурсів. При цьому міркування щодо ефективності не беруться до уваги	Максимальний рівень внутрішньо-фірмових трансакційних витрат, зокрема витрат обміну інформацією та її обробки.
Холдингова компанія (Х-структура)	Володіє контрольними пакетами акцій або частками в паях інших фірм, максимальна децентралізація процесу прийняття рішень і контролю над діями агентів, принципал-керуюча компанія зберігає за собою лише повноваження щодо контролю фінансових потоків	Скорочення трансакційних витрат внутрішньофірмової координації
Мультидивізійна форма корпорації (М-структура)	Наявність багатьох центрів прибутку, стратегічне планування та розподіл ресурсів і механізмів контролю над структурними підрозділами, ефективний розподіл фінансових ресурсів між дивізіонами	Зниження як зовнішніх, так і внутрішніх трансакційних витрат опортуністичної поведінки
Мережеві організації (V-структури)	Мережа із самостійних інституційних одиниць із «ядром» із головної компанії, що працюють на основі аутсорсингових контрактів, гнучка до зовнішнього середовища	Низькі витрати в порівнянні з аналогічними традиційно організованими фірмами

*Узагальнено за [4–6]

них та неформальних контрактів; спеціальні інструменти (франчайзинг, холдинг як «корпоративна оболонка» компанії). У сучасних умовах організаційний розвиток високотехнологічних підприємств на певному етапі зумовлює їх «перетворення» на холдинг. Вже сам факт існування дочірнього або контрольованого підприємства дає право говорити про те, що підприємство є холдингом.

Отже, з огляду на вищевикладене, в якості пропозиції, можна відзначити, що, наприклад, для вітчизняних авіабудівних підприємств доцільною інституційною формою інтеграції може бути створення змішаного холдингу, в якому основна компанія, виконуючи функції управління інтегрованим формуванням, займається також виробничою або торговельною діяльністю. В даному випадку авіабудівний холдинг, на наш погляд, може мати проектно-виробничий профіль і складатися з корпорації – розробника літаків і корпорації-серійного виробника, які підпорядковані головній керуючій компанії в особі – розробника літаків. Також головна керуюча компанія може здійснювати свою комерційну діяльність на договірних умовах, у разі залучення у виробничий процес підприємств малого і середнього бізнесу, не будучи їх власником. Так, наприклад, в особі керуючої компанії при створенні вітчизняного авіабудівного

холдингу може виступати ДП «Антонов» – розробник в силу виконання ним ряду важливих функцій, які він може використати у якості додаткових важелів в керуванні, таких як: науково-технічне та організаційне забезпечення створення продукції і технологій світового рівня і їхньої модернізації, законне володіння правами інтелектуальної власності своїх розробок, у тому числі на зареєстровані торговельні марки «АНТОНОВ», «ANTONOV», «РУСЛАН», «АН», «АН», сертифікатами та виключне право дозволяти і забороняти використання прав при виробництві, продажі, ремонті, технічному обслуговуванні продукції, виготовленої на основі його розробок, укладання угод на проведення досліджень, авторський супровід і підтримку льотної придатності літаків світових експлуатантів тощо. Крім того, очолювання розробником літаків керуючої компанії холдингу буде сприяти, на погляд автора, зниженню або усуненню такого виду трансакційних витрат, як витрати опортуністичної поведінки, які традиційно виникають між проектувальником і серійним виробником в силу наявності протиріч між стратегією здійснення ділової політики та виробничою діяльністю.

Додамо, що основний сенс створення холдингових структур, які об'єднують різні спеціалізовані бізнеси, поля-

гає в диверсифікації виробничих можливостей, реалізації синергічних (системних) ефектів в компаніях, які входять у рамки інтегративної структури, в отриманні додаткових конкурентних переваг тощо. Такий підхід дає можливість розширити сферу діяльності, знизити трансакційні витрати і підвищити загальний рівень корпоративного управління. Крім того, холдингова форма дозволяє сформувати довгострокову стратегію розвитку підприємств галузі, консолідувати значні кошти для інвестування реального виробництва, забезпечити ефективну систему управління, постачання і збуту, налагодити коопераційний випуск конкурентоспроможної продукції.

Висновок. На основі узагальнення вищевикладених наукових доробок з питань оптимізації трансакційних витрат вважаємо, що формування механізму оптимізації трансакційних витрат, як сукупності методів та інструментів управління соціально-економічними відносинами між партнерами трансакції, забезпечить збільшення прибутку компанії. Так, в якості інструменту зниження трансакційних витрат можуть використовуватися інформаційні ресурси, оскільки в процесі інтеграції робиться ставка на вдоскона-

лення методики прогнозування очікуваних доходів, і в цьому процесі важливим моментом є дослідження залежності точності прогнозування ймовірної кількості оплачених у строк рахунків від кількості інформаційних джерел, тобто від розміру інформаційної бази.

Враховуючи, що при інтеграції буде створена розширена база даних, точність прогнозування за кожною корпорацією-учасницею збільшиться і дозволить більш коректно прогнозувати ймовірну кількість оплачених рахунків, забезпечуючи керівників керуючої компанії більш точною та об'єктивною інформацією щодо майбутніх надходжень грошових коштів (тобто резервів розвитку компанії), що дозволить управляти фінансовими ресурсами компанії більш ефективно. Отже, створена інформаційна база даних про клієнтів і постачання не тільки знизить кількість контрактів, укладених із «ненадійними» економічними партнерами, збільшуючи прибутковість корпорації, але і скоротить нераціональні трансакційні витрати, спрямовані на забезпечення виконання ділових контрактів і пошук потенційних партнерів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архиреев С. И. Государственная трансакционная политика и общественный трансакционный сектор в условиях рыночной трансформации / С. И. Архиреев // Наукові праці Донецького нац. техн. ун-ту. Сер.: Еко-номічна. – Донецьк: ДонНТУ. – 2004. – Вип. 70. – С. 114–120.
2. Бельченко С. В. Трансакционные издержки и трансфертное ценообразование в вертикально-интегрированных структурах. // Современные аспекты экономики. – 2009. – №4 (141).
3. Биушкин А. В. Роль трансакционных издержек в процессе совершения сделок / А. В. Биушкин // Вестн. Челяб. гос. ун-та. – 2006. – № 1. – С. 189–193.
4. Голикова Ю. А. Метакорпорации: природа их образования и роль в современной мировой экономике / Ю. А. Голикова // Корпоративные финансы. – 2011. – №2(18). – С.33–42.
5. Гохан П. Слияния, поглощения и реструктуризация компаний / Патрик А. Гохан; [пер. с англ.]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 741 с.
6. Иванов Ю. В. Слияние, поглощение и разделение компаний: стратегия и тактика трансформации бизнеса: монография / Ю. В. Иванов. – М.: Альбина Паблишер, 2001. – 244 с.
7. Кизим Н. А. Организация крупномасштабных экономико-производственных систем: монография / Н. А. Кизим. – Х.: Бизнес Информ.– 2000. – 108 с.
8. Коуз Р. Природа фирмы: монография / пер. с англ. / Р. Коуз; под ред. О. Уильямсона, С. Уинтера. – М.: Дело ЛТД, 2011. – 360 с.
9. Коуз Р. Фирма, рынок и право Текст. / Р. Коуз ; пер. с англ. Б. Пинскера. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 192 с.
10. Куприянова В. С. Организационное обеспечение развития гражданской авиационной промышленности Украины // Бизнес Информ.– 2011.–№1.– С.39–43.
11. Пилипенко А. А. Стратегічна інтеграція підприємств: теоретичні основи, механізм управління та моделювання розви-

REFERENCES

- Arkhireev, S. Y. "Hosudarstvennaia transaktsionnaia polityka y obshchestvennyi transaktsyonnyi sektor v usloviakh rynochnoi transformatsyy" [State transactional politics and transactions public sector in terms market Transformation]. *Naukovi pratsi DonNTU. Ekonomika*, no. 70 (2004): 114-120.
- Belchenko, S. V. "Transaktsionnye izderzhki i transfertnoe tsenoobrazovanie v vertikalno-integrirovannykh strukturakh" [Transaction costs and transfer pricing in vertically integrated structures]. *Sovremennye aspekty ekonomiki*, no. 4 (141) (2009).
- Biushkin, A. V. "Rol transaktsionnykh izderzhkek v protsesse soversheniia sdelok" [The role of transaction costs in transactions]. *Vestnik ChelGU*, no. 1 (2006): 189-193.
- Chukhno, A. *Ekonomichna teoriia*. [Economics]. Kyiv: Akademiia finansovoho upravlinnia, 2010.
- Fedulova, L. I. "Intehratsiini protsesy korporativnykh struktur: mozhlyvosti dlia innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Corporate structures Integration: Opportunities for innovation development of economy of Ukraine]. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 3 (2007): 9-31.
- Fedulova, L. I. *Tekhnolohichna modernizatsiia promyslovosti Ukrainy* [Technological modernization of industry in Ukraine]. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia, 2008.
- Gokhan, P. A. *Sliianiia, pogloshcheniia i restrukturyzatsiia kompaniy* [Mergers, acquisitions and corporate restructuring]. Moscow: Alpina Biznes Buks, 2007.
- Golikova, Yu. A. "Metakorporatsii: priroda ikh obrazovaniia i rol v sovremennoy mirovoy ekonomike" [Metakorporatsii: the nature of their formation and role in the modern global economy]. *Korporativnye finansy*, no. 2 (18) (2011): 33-42.
- Ivanov, Yu. V. *Sliianie, pogloshchenie i razdelenie kompaniy: strategii i taktika transformatsii biznesa* [Mergers, acquisitions and demergers: strategy and tactics of business transformation]. Moscow: Albina Pablisher, 2001.

- тку: монографія / А. А. Пилипенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК». – 2008. – 408 с.
12. Уильямсон О. И. Экономические институты капитализма: фирмы, рынки, отношенческая контракция: монография / О. И. Уильямсон. – СПб.: Лениздат, 1996. – 702 с.
13. Уильямсон О. И. Вертикальная интеграция производства: соображения по поводу неудач рынка // Теория фирмы: сборник. – СПб, 1995. – С. 33–53.
14. Федулова Л. І. Інтеграційні процеси корпоративних структур: можливості для інноваційного розвитку економіки України / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2007. – № 3. – С. 9–31.
15. Федулова Л. І. Технологічна модернізація промисловості України: монографія / Л. І. Федулова, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2008. – 472 с.
16. Чухно А. Економічна теорія. Т. І.: монографія. – К.: Академія фінансового управління, 2010. – 510 с.
17. Яркаев И. А. Неинституциональный подход к оценке эффективности процесса интеграции промышленных предприятий / Яркаев И. А. // Вестник Казанского государственного технологического университета. – Казань: Изд-во КГТУ. – 2007. – № 6. – С. 128–131.
- Kupriianova, V. S. "Organizatsionnoe obespechenie razvitiia grazhdanskoй aviatsionnoy promyshlennosti Ukrainy" [Organizational support the development of the civil aviation industry of Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 1 (2011): 39-43.
- Kizim, N. A. Organizatsiia krupnomasshtabnykh ekonomiko-proizvodstvennykh sistem [Organization of large-scale economic and production systems]. Kharkiv: Biznes Inform, 2000.
- Kouz, R. Firma, rynek i pravo [Firm, the market and the right]. Moscow: Delo LTD, 1993.
- Kouz, R. Pryroda firmy [The nature of the firm]. Moscow: Delo, 2001.
- Pylypenko, A. A. Stratehichna intehratsiia pidpriemstv: teoretychni osnovy, mekhanizm upravlinnia ta modeliuвання rozvytku [Strategic integration of enterprises: theoretical basis, management mechanism and simulation development]. Kharkiv: INZhEK, 2008.
- Uiliamson, O. I. Ekonomicheskie instituty kapitalizma: firmy, rynki, otnoshencheskaia kontraktatsiia [Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational contracting]. St. Petersburg: Lenizdat, 1996.
- Uiliamson, O. I. "Vertikalnaia integratsiia proizvodstva: soobrazheniia po povodu neudach rynka" [The vertical integration of production: considerations about market failures]. In *Teoriia firmy*, 33-53. SPb, 1995.
- Yarkaev, I. A. "Neoinstitutsionalnyy podkhod k otsenke effektivnosti protsessa integratsii promyshlennykh predpriatiy" [Neoinstitutional approach to evaluating the effectiveness of the process of integration of industrial enterprises]. *Vestnik KGTU*, no. 6 (2007): 128-131.